

A mezőgazdaság szerepe a nemzetgazdaságban, 2017

Tartalom

Összefoglalás	3
1. Nemzetközi kitekintés	4
2. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar helye a nemzetgazdaságban	6
3. A földhasználat és a növénytermesztés főbb jellemzői	18
4. Az állattenyésztés főbb jellemzői	21
5. Módszertani megjegyzések.....	23

Jelmagyarázat

Elérhetőségek

Összefoglalás

- 2017-ben az Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának értéke 427 milliárd euró volt, ami 5,2%-kal magasabb az egy évvel korábbinál. A növekedés főként drágulásból adódott, a növénytermesztés kibocsátása összességében 2,0, az állattenyésztésé 10%-kal nőtt. A termelés volumene gyakorlatilag megegyezett az előző évvel. Magyarország az Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának 1,9%-át állította elő.
- Magyarországon az előzetes adatok szerint a mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) termeléséhez 3,3%-kal járult hozzá 2017-ben. A bruttó hozzáadott értékből 3,9%-ot adott az agrárium, a beruházásokban 4,8, a foglalkoztatásban 5,0% volt az aránya.
- Az élelmiszeripar a GDP előállításából 1,9%-kal részesedett 2016-ban, az ágazat bruttó hozzáadott értéke 2,2%-a volt a teljes nemzetgazdaságénak.
- Az élelmiszer-, ital- és dohánytermékcsoport – a nyersanyagok áruféjezetbe sorolt mezőgazdasági eredetű nyersanyagokkal együtt – 2017-ben 8,5%-kal részesedett Magyarország külkereskedelmi kiviteléből és 5,6%-kal a behozatalból. A termékcsoport egyenlege 915 milliárd forint aktívumot mutatott, a behozatal összesen 1737 milliárd forintot, a kivitel 2652 milliárd forintot tett ki.
- Az előzetes adatok szerint a mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása folyó alapon 2568 milliárd forint volt 2017-ben, 0,8%-kal kevesebb az egy évvel korábbinál. A volumen 5,2%-os csökkenése mellett az árak 4,7%-kal nőttek.
- A növényi termékek aránya 58, az állatok és állati termékeké 34, a mezőgazdasági szolgáltatások és másodlagos tevékenységeké 7,5% volt.
- 2017-ben a mezőgazdasági munkaerő-ráfordítás nagysága 426 ezer ember teljes munkaidős (évi 1800 óra) tevékenységének felelt meg. Az előző évhez képest 1,9%-kal csökkent ez az érték.
- A nemzetgazdaság összes beruházási értékéből a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ág 4,8, az élelmiszeripar 3,1%-kal részesedett. A teljes nemzetgazdaság beruházási volumene 17, a mezőgazdaságé 12%-kal nőtt, az élelmiszeriparé 1,6%-kal csökkent.
- 2017-ben a mezőgazdasági termelői árak az előzetes adatok szerint 5,6%-kal emelkedtek, ezen belül a növényi termékek 3,3, az állatok és állati termékeké 9,3%-kal.
- 2016-ban a mezőgazdasági termőföldárak – az előző két év 16, majd 10%-os növekedése után – átlagosan 22%-kal haladták meg az egy évvel azelőttit. Ezen belül a szántó ára emelkedett a legnagyobb mértékben, 25%-kal. Egy hektár szántóföld országos átlagára 1 302 400 forint volt.
- 2017-ben kukoricából 22, búzából 6,5%-kal kevesebbet takarítottak be, mint 2016-ban, a termés mennyisége 6,8, illetve 5,2 millió tonna volt. Napraforgóból 2,0 millió, repceből 939 ezer tonna termett.
- A szarvasmarha-állomány 2011 óta folyamatosan bővül, 2017. december 1-jén 2,1%-kal több jószágot (870 ezer darabot) tartottak a gazdák, mint egy évvel korábban. A sertésállomány nagysága 2,9 millió alá esett, a juhállomány 1,1, a baromfiállomány 40,1 millió volt.
- 2017-ben előzetes adatok szerint a hazai vágóállat-termelés 4,3%-kal csökkent, a teljes mennyiség 1,5 millió tonna volt.

1. Nemzetközi kitekintés

1.1. Mezőgazdasági kibocsátás az Európai Unióban

Az Európai Unió 28 tagállamára elkészült második előrejelzés szerint 2017-ben a Közösség mezőgazdasági kibocsátási értéke 427 milliárd euró volt, ami 5,2%-kal magasabb az egy évvel korábbinál.

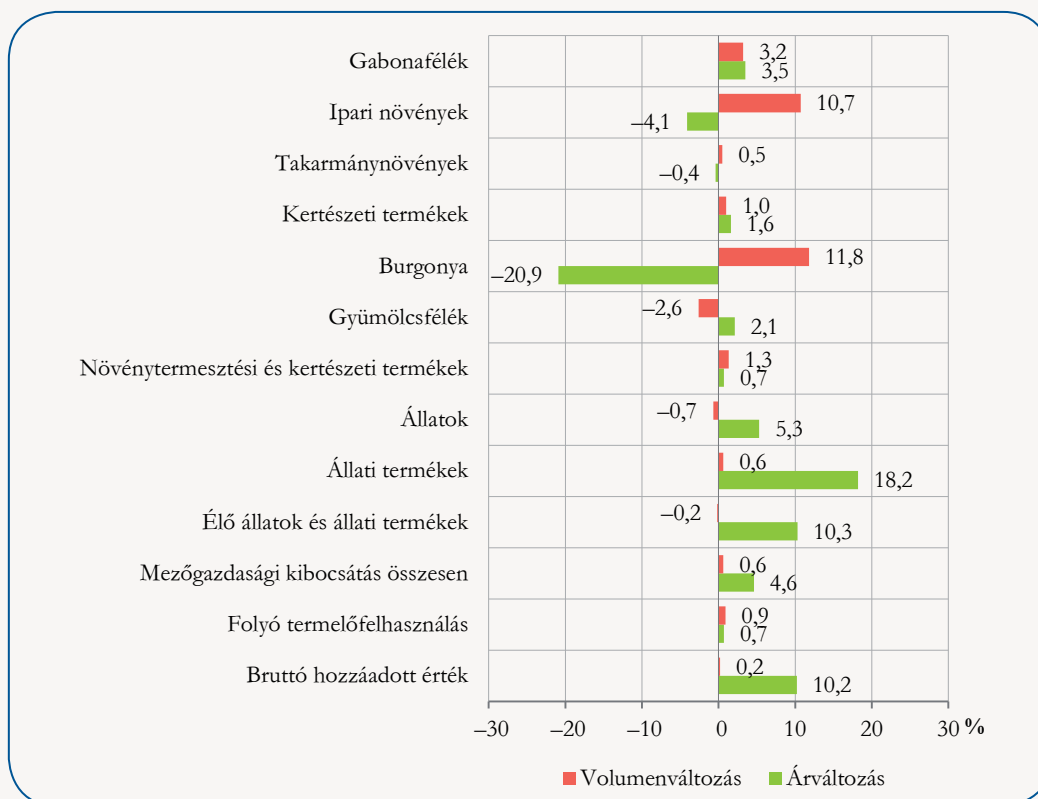
A termelés volumene gyakorlatilag megegyezett az előző évvel, a növekedés nagyrészt drágulásból adódott, az árak 4,6%-kal nőttek. Az érték 50%-át a növényi termékek, 41%-át az állatok és állati termékek, a fennmaradó részt pedig a másodlagos tevékenységek és a szolgáltatások kibocsátása adta.

A kibocsátás rangsorában Franciaország, Németország, Olaszország, Spanyolország, az Egyesült Királyság és Hollandia állt az élen, együtt a teljes uniós kibocsátás 68%-át állították elő 2017-ben. Ezekben az országokban – Franciaországot kivéve – számottevő volt az áremelkedés, ami az értéket is növelte, a volumen pedig csak Franciaországban és az Egyesült Királyságban emelkedett valamelyest.

A növénytermesztés kibocsátásának értéke 2,0, az állattenyésztésé 10%-kal nőtt. A búza, valamint az ipari növények kibocsátása meghaladta a 2016. évet, a kukoricáé pedig nem változott jelentősen. A burgonya volumennövekedése 20%-ot meghaladó árcsökkenéssel járt, ami az értéket is mérsékelte. Az állatok és állati termékek esetében a volumen nem, vagy csak kissé változott, az áremelkedés azonban jelentős volt, főleg az utóbbi termékcsoportban.

1. ábra

A mezőgazdasági kibocsátás volumen- és árváltozása az előző évihez képest az Európai Unióban, 2017⁺

Magyarország az előzetes adatok szerint az Európai Unió mezőgazdasági kibocsátásának 1,9%-át állította elő 2017-ben, részesedése kissé csökkent 2016-hoz viszonyítva. A növényi termékek 2,2, az állatok és állati termékek 1,6%-át adta hazánk. A nagy súlyt képviselő gabonafélék, illetve az élő állatok és állati termékek esetén is a francia és a német gazdálkodók hozzájárulása a legnagyobb arányú. Gabonafélékből az uniós kibocsátásának 4,3, ezen belül a kukoricából 10%-a származott Magyarországról. Iparinövény-

kibocsátásunk is jelentős (5,5%), ami elsősorban az olajos növények termelésével függ össze. A magyar baromfi az unió teljes kibocsátásának 3,8%-át adta. Gyümölcs- és borkibocsátásban a mediterrán országok túlsúlya jellemző. A bortermelés 76%-a Franciaországból és Olaszországból, a gyümölcstermelés 63%-a Spanyolországból, Olaszországból és Franciaországból származott.

2. ábra

Mezőgazdasági termelés az Európai Unió tagországaiban, 2017⁺
(A TOP3-tagország és Magyarország részesedése a kibocsátás értékéből,
a mezőgazdasági területből és az állategységből)

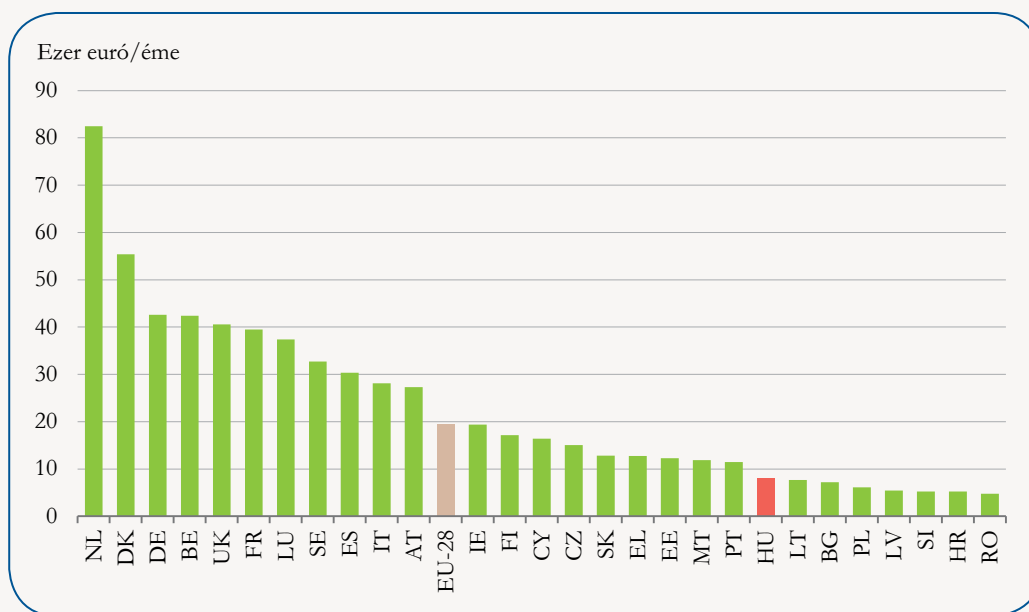

1.2. A mezőgazdasági munkaráfordítás hatékonysága az Európai Unióban

A bruttó hozzáadott értéknek a munkaerő-felhasználásra vetített értéke segítségével a befektetett munka hatékonyságát vizsgálhatjuk. A 2017. évi előzetes adatok alapján az Európai Unióban e fajlagos adat a tagországok között szélsőséges értékek között szóródott: az élen messze kiemelkedett Hollandia, ahol egy mezőgazdaságban dolgozó teljes éves tevékenységével átlagosan 82 ezer euró bruttó hozzáadott értéket állított elő 2017-ben, a mutató értéke az átlagnak (19 ezer euró) legalább a kétszerese volt Dániában, Németországban, Belgiumban és az Egyesült Királyságban is. Az érték Romániában, Horvátországban, Szlovéniában és Lettországon a 6 ezer eurót sem érte el, a magyar mutató (8 ezer euró) is csak megközelítette az uniós átlag felét. A mutató értékét számos tényező befolyásolja, többek között a kibocsátás szerkezete (intenzív vagy extenzív termelés), a ráfordítások nagysága vagy a termelési technológiák fejlettsége.

3. ábra

A bruttó hozzáadott érték és a munkaerő-ráfordítás aránya az Európai Unióban, 2017⁺

Országkódok: <http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/roviditesek.pdf>

2. A mezőgazdaság és az élelmiszeripar helye a nemzetgazdaságban

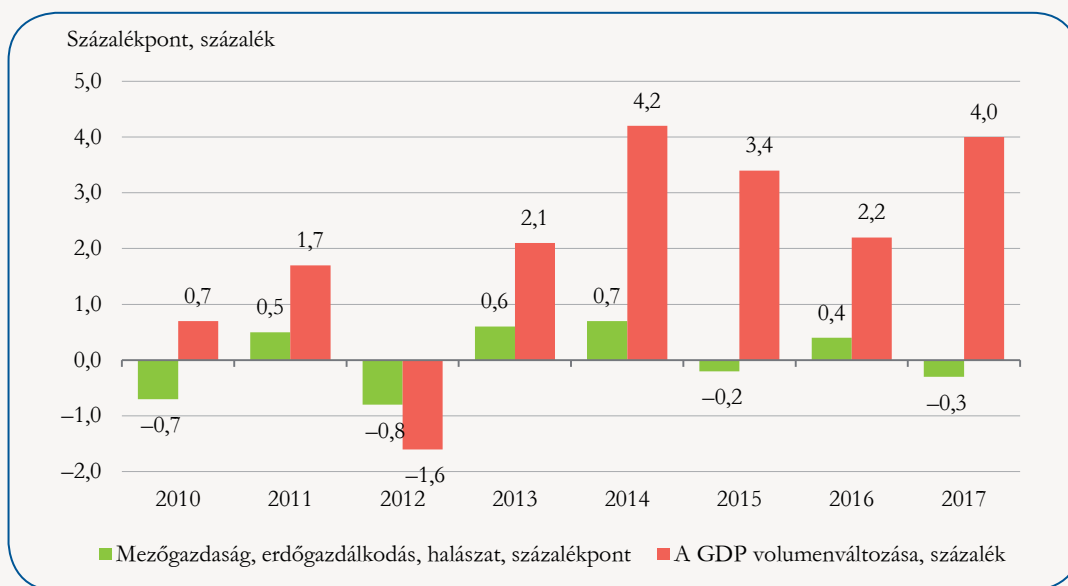
2.1. Makrogazdasági jellemzők

Az előzetes adatok szerint a mezőgazdaság a bruttó hazai termék (GDP) termeléséhez 3,3%-kal járult hozzá 2017-ben. A bruttó hozzáadott értékből 3,9%-ot adott az agrárium, a beruházásokban 4,8, a foglalkoztatásban 5,0% volt az aránya.

2016-ban a kibocsátás bővülése kedvező irányban változtatta a nemzetgazdaság teljesítményét, 0,4 százalékponttal emelte a GDP-t. 2017-ben azonban a mezőgazdaság 0,3 százalékponttal mérsékelte a növekedést, bruttó hozzáadott értéke 9,0%-kal csökkent az előző évhez képest.

4. ábra

A mezőgazdaság hozzájárulása a GDP volumenének éves változásához

2015-ben és 2016-ban a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ág beruházásai számottevően csökkentek. 2017-ben ismét emelkedett (12%-kal) a beruházások volumene, és folyó áron közel 307 milliárd forintot ért el a teljesítményérték. A teljes nemzetgazdaság beruházásai ennél nagyobb arányban bővültek, így az agrárium részesedése kissé mérséklődött.

2017-ben a munkaerő-felmérés adatai szerint a mezőgazdaságban 220 ezer főt foglalkoztattak, valamelyest többet, mint az előző évben. A nemzetgazdasági ág részesedése 5,0% volt, ami azonos a 2016. évvel.

1. tábla

Az élelmiszer-gazdaság helye a nemzetgazdaságban

(%)

Év	A mezőgazdaság ^{a)} részaránya				Élelmiszer-, ital-, dohánytermékgyártás ^{c)} részaránya				Fogyasztóiár-index, előző év = 100,0	
	a bruttó hazai termék (GDP)	a bruttó hozzáadott érték	a beruházásban	a foglalkoztatásban ^{b)}	a bruttó hazai termék (GDP)	a bruttó hozzáadott érték	a beruházásban	a foglalkoztatásban ^{b)}	élelmiszer ^{d)}	összesen
	termelésében				termelésében					
1995	7,1	8,4	2,9	8,0	3,3	3,9	6,8	..	131,1	128,2
2000	4,9	5,7	4,7	6,6	2,8	3,2	2,8	..	109,2	109,8
2005	3,7	4,3	4,5	5,0	2,3	2,7	2,7	3,6	102,5	103,6
2006	3,5	4,0	4,2	4,9	2,2	2,5	2,5	3,6	107,7	103,9
2007	3,4	4,0	3,7	4,7	2,0	2,3	2,5	3,4	111,5	108,0
2008	3,4	3,9	4,7	4,4	1,9	2,2	1,8	3,3	110,2	106,1
2009	3,0	3,5	5,6	4,7	2,2	2,6	1,9	3,5	104,4	104,2
2010	3,0	3,5	4,8	4,6	2,0	2,4	2,2	3,3	103,2	104,9
2011	3,9	4,6	5,6	4,9	1,9	2,2	2,5	3,2	106,6	103,9
2012	3,8	4,6	5,8	5,0	1,9	2,2	2,5	3,2	105,9	105,7
2013	3,9	4,6	5,9	4,7	2,0	2,3	2,6	3,3	102,8	101,7
2014	4,0	4,7	6,0	4,6	2,0	2,3	2,9	3,5	99,6	99,8
2015	3,7	4,4	4,8	4,8	1,9	2,2	2,2	3,3	100,9	99,9
2016	3,7	4,4	5,0	5,0	1,9	2,2	3,6	3,3	100,7	100,4
2017	3,3	3,9	4,8 ⁺	5,0	..	..	3,1 ⁺	3,3	102,8	102,4

^{a)} Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ágba sorolt gazdasági szervezetek. – ^{b)} A munkaerő-felmérés adatai. – ^{c)} Élelmiszer-, ital-, dohánytermékgyártás ágazatba sorolt gazdasági szervezetek. – ^{d)} Termék- és szolgáltatáscsoportok szerint.

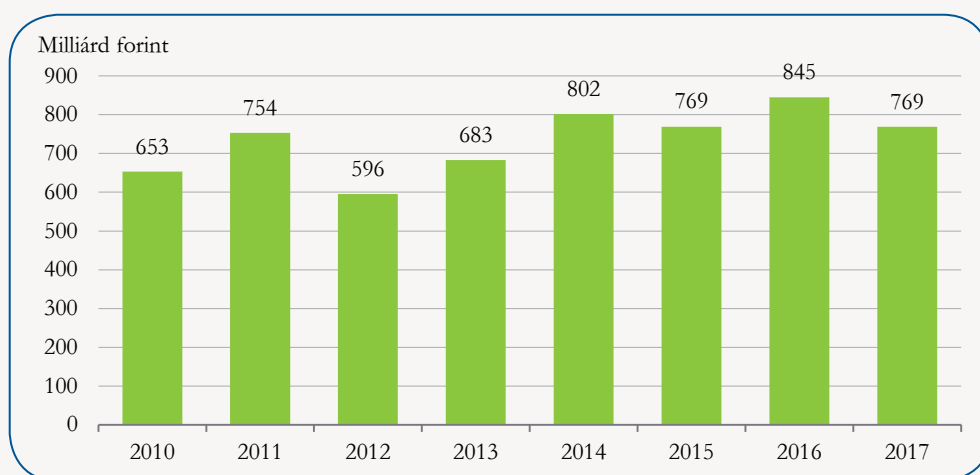
Az agrárium teljesítményének alakulása összehasonlító áron

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág éves teljesítményének megítélését segíti, ha a GDP termeléséhez való hozzájárulását nem folyó, hanem összehasonlító áron végezzük. E szerint 2017-ben 769 milliárd forint (2,9%) volt az agrárium részesedése 2005. évi átlagáron. Ez az előző évinél 9,0%-kal alacsonyabb volt, az előző 5 év átlagát azonban kismértékben meghaladta.

Az élelmiszeripar a GDP előállításából 1,9%-kal részesedett 2016-ban. Az ágazat bruttó hozzáadott értéke 2,2%-át adta a teljes nemzetgazdaságénak, ebben az elmúlt években nem volt számottevő változás. A 2017-es előzetes adatok szerint a beruházások 3,1, a foglalkoztatottak 3,3%-a származott innen.

5. ábra

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ág hozzájárulása a GDP termeléséhez 2005. évi átlagáron

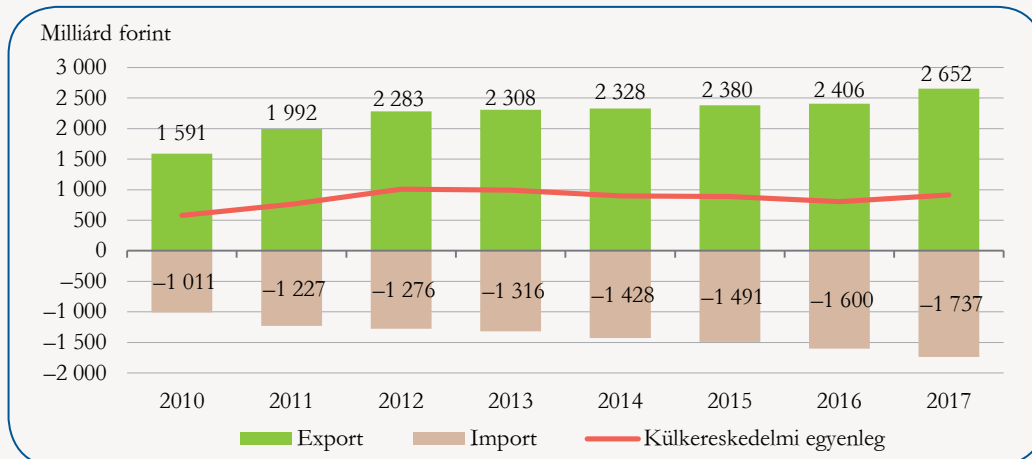

2.2. Külkereskedelem

Az élelmiszer-, ital- és dohánytermékcsoport – a nyersanyagok áruféjezetbe sorolt mezőgazdasági eredetű nyersanyagokkal együtt – 2017-ben 8,5%-kal részesedett Magyarország külkereskedelmi kiviteléből és 5,6%-kal a behozatalból. A termékcsoport egyenlege 915 milliárd forint aktívumot mutatott, a behozatal összesen 1737, a kivitel 2652 milliárd forintot tett ki. Az előbbi 8,6, az utóbbi 10%-kal volt magasabb az egy évvel korábinál.

6. ábra

A mezőgazdasági eredetű áruk külkereskedelmének egyenlege

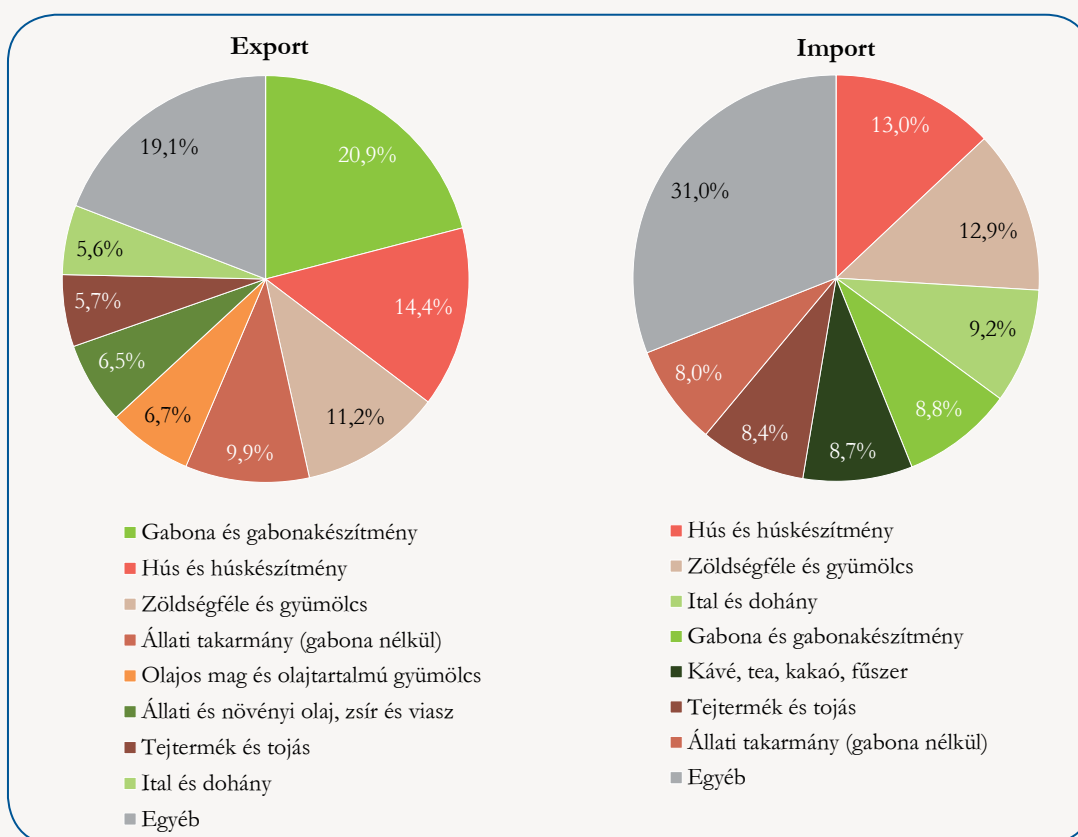
A növényi termékek exporttöbblete 25%-kal nőtt az előző évhez képest, és 797 milliárd forint volt 2017-ben. Gabonafélékből 25%-kal többet exportáltunk, az import 6,5%-kal nőtt. Kávé-, tea-, kakaó- és fűszer-, valamint zöldség- és gyümölcsbehozatalunk is emelkedett. Az élő állatok és állati termékek kiviteli többlete (153 milliárd forint) közel harmadával csökkent, az élő állat importja 2017-ben 34%-kal nőtt.

A nagyobb súlyt képviselő hús és húskészítmények külkereskedelmi többlete 2017-ben 155, az élő állatoké 16 milliárd forint volt. Előbbi értéke 25, utóbbié 62%-kal maradt el az előző évitől.

Tejtermékekből és tojásból hazánk 2012 óta már nettó exportőr, e termékek forgalmából 4,8 milliárd forint többlet keletkezett 2017-ben. Az import 18, az export 21%-kal emelkedett 2016-hoz viszonyítva.

A növekvő forgalom mellett a behozatal és a kivitel szerkezete viszonylag stabil. Kivitelünk döntő részét 2017-ben a gabona és gabonakészítmények (21%), a hús és húskészítmények (14%), a zöldségfélék és gyümölcsök (11%), az állati takarmányok, illetve az olajos mag és olajtartalmú gyümölcsfélések áruféjezetbe sorolt termékei adták. Hazánkba a legnagyobb arányban hús és húskészítmények (13%), zöldség- és gyümölcsfélék (13%), ital és dohány (9,1%), gabona és gabonakészítmények, kávé, tea, kakaó, fűszer érkeztek.

7. ábra

Mezőgazdasági eredetű export és import főbb áruajták szerint, 2017⁺

A magyar kivitel valamelyest kiegyenlítettten, több országba irányul, miközben a behozatal kevesebb országból és koncentráltabban érkezik. A magyar exportot befogadó első tizenöt ország 2017-ben a teljes kivitel 82%-át fedte le, ebből tizenhárom EU-tagország volt. A tizenöt legnagyobb küldő ország között tizennégy EU-tagállam és egy EU-tagjelölt (Szerbia) található, az előző évben a behozatal 91%-a származott ezen országokból. A teljes mezőgazdasági eredetű import 92%-a érkezett hazánkba az Európai Unióból.

2. tábla

Mezőgazdasági eredetű termékek külkereskedelmi forgalma főbb országok szerint, 2017

Sorszám	Magyarországról az export			Magyarországra az import		
	befogadója	milliárd forint	megoszlás, %	feladója	milliárd forint	megoszlás, %
1.	Németország	394,3	14,9	Németország	349,3	20,1
2.	Románia	301,2	11,4	Lengyelország	208,9	12,0
3.	Olaszország	296,8	11,2	Szlovákia	166,4	9,6
4.	Ausztria	243,9	9,2	Hollandia	132,6	7,6
5.	Szlovákia	142,5	5,4	Ausztria	129,4	7,4
6.	Lengyelország	125,4	4,7	Csehország	100,6	5,8
7.	Hollandia	116,8	4,4	Olaszország	97,2	5,6
8.	Csehország	112,0	4,2	Románia	85,2	4,9
9.	Franciaország	86,3	3,3	Franciaország	67,9	3,9
10.	Horvátország	81,1	3,1	Spanyolország	60,9	3,5
11.	Egyesült Királyság	75,8	2,9	Belgium	42,8	2,5
12.	Oroszország	68,5	2,6	Szlovénia	36,6	2,1
13.	Belgium	44,3	1,7	Egyesült Királyság	34,8	2,0
14.	Szlovénia	43,1	1,6	Szerbia	33,5	1,9
15.	Szerbia	39,0	1,5	Horvátország	26,6	1,5
	1–15. összesen	2 170,9	81,9	1–15. összesen	1 572,6	90,5
	Összesen	2 651,9	100,0	Összesen	1 737,0	100,0

2017-ben a mezőgazdasági eredetű külkereskedelmi termékforgalmunk teljes (exportot és importot összesítő) értékét tekintve a legjelentősebb partnerünk Németország (az összforgalom 17%-ával), Olaszország (9,0%), Románia (8,8%), Ausztria (8,5%) és Lengyelország (7,6%) voltak.

2.3. A mezőgazdaság kibocsátása a mezőgazdasági számlarendszer alapján

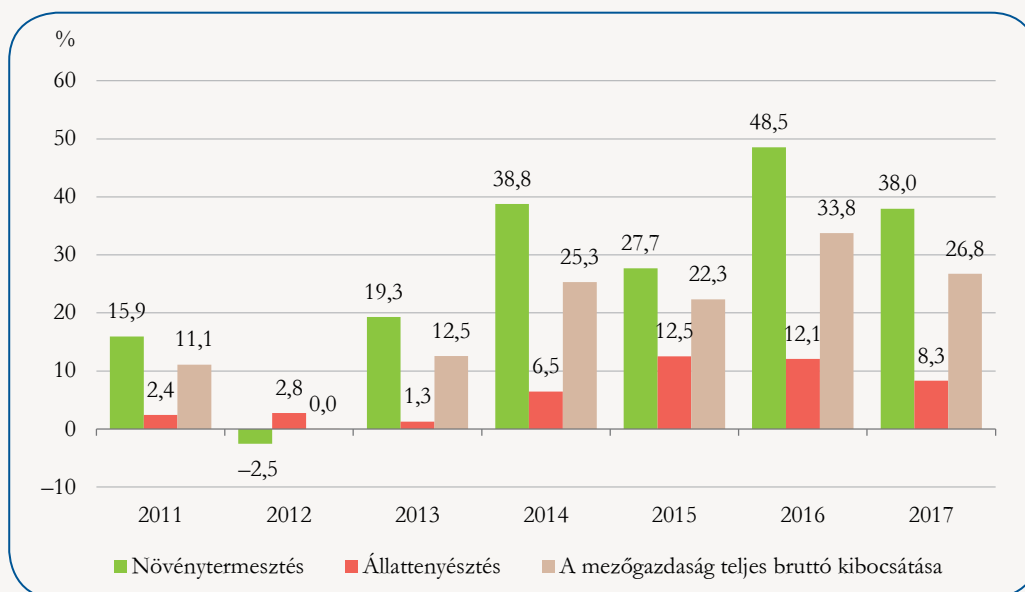
Előzetes adatok szerint 2017-ben mind a növénytermesztés, mind az állattenyésztés volumene csökkent, a mezőgazdaság kibocsátása az előző évhez viszonyítva mérséklődött. Ez a bruttó hozzáadott értéket is visszavetette, valamint a munkaerő-ráfordítás is csökkent.

A növénytermesztés kibocsátásának volumene 7,1%-kal elmaradt az előző évitől. A gabonafélék kibocsátása 16%-kal lett kevesebb a 2016. évi magas bázishoz képest, ezen belül a három legfontosabb gabonanövényünk, a búza, az árpa és a kukorica kibocsátása is csökkent. Utóbbi 22%-kal, ez részben az előző évi kimagasló terméseredményével magyarázható. Az ipari növények kibocsátása 3,5%-kal nőtt. A takarmánynövények volumene 2,8, a kertészeti termékeké 2,6, a gyümölcsöké 3,2%-kal csökkent. A burgonyatermesztés hanyatlása tovább folytatódott, 2016-hoz viszonyítva közel ötödével visszaesett a kibocsátás volumene.

Az élő állatok kibocsátása 4,5%-kal maradt el az előző évitől, az állati termékeké viszont nem változott jelentősen, az állattenyésztés teljes termelési volumene 3,4%-kal mérséklődött. A szarvasmarha-kibocsátás stagnált, a baromfié és a sertésé csökkent. Az állati termékek közül a tej mennyisége minimálisan csökkent, a tojásé változatlan maradt, míg áruk növekedett; a tejé 22, a tojásé pedig 15%-kal.

8. ábra

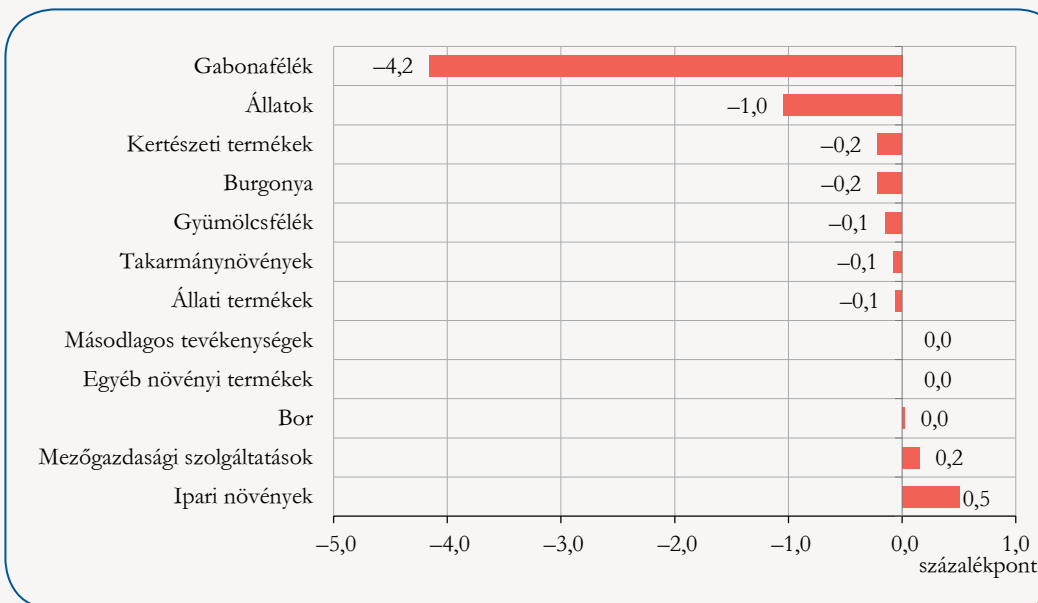
A bruttó kibocsátás volumenének változása 2010-hez képest

A 2017. évi előzetes adatok szerint a mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása folyó alapon 2568 milliárd forint volt, 0,8%-kal kevesebb, mint 2016-ban. A volumen 5,2%-os csökkenése mellett az árak 4,7%-kal nőttek. A növénytermesztési termékek, valamint az állatok és állati termékek árszínvonala is emelkedett, előbbi 2,9, utóbbi 8,9%-kal. A növényi termékek 1492 milliárd forinttal (58%), az állatok és állati termékek 883 milliárd forinttal (34%), a mezőgazdasági szolgáltatások és másodlagos (főként mezőgazdasági termékfeldolgozó) tevékenységek 193 milliárd forinttal (7,5%) részesedtek a teljes bruttó kibocsátásból.

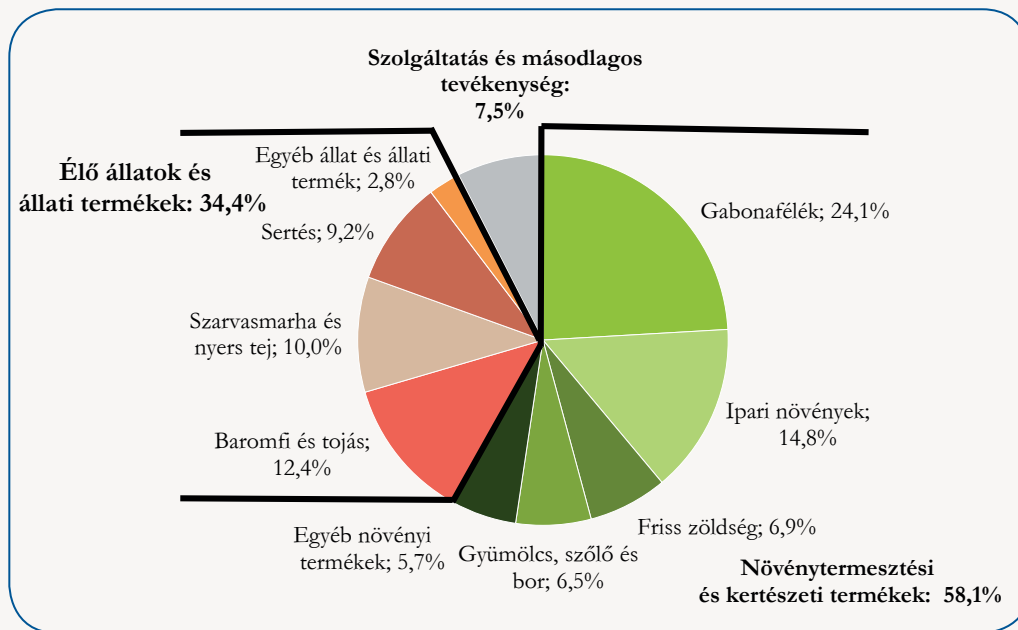
A kibocsátás volumenének csökkenésére elsősorban a gabonafélék (ezen belül többnyire a kukorica) és az élő állatok, növekedésére az ipari növények voltak hatással.

9. ábra

A mezőgazdasági kibocsátás volumenének változásához való hozzájárulás, 2017⁺

A teljes kibocsátási értékből a növénytermesztésen belül a gabonafélék részesedtek a legnagyobb arányban, a kukorica 12, a búza 9,2%-kal. Az élő állatok és állati termékeken belül a baromfi és a tojás együttes kibocsátása képviselte a legnagyobb súlyt (12%).

10. ábra

A mezőgazdaság teljes bruttó kibocsátása, 2017⁺

2.4. A gazdálkodás szervezeti keretei és a gazdaságszerkezet

A gazdaságok statisztikai megfigyelése

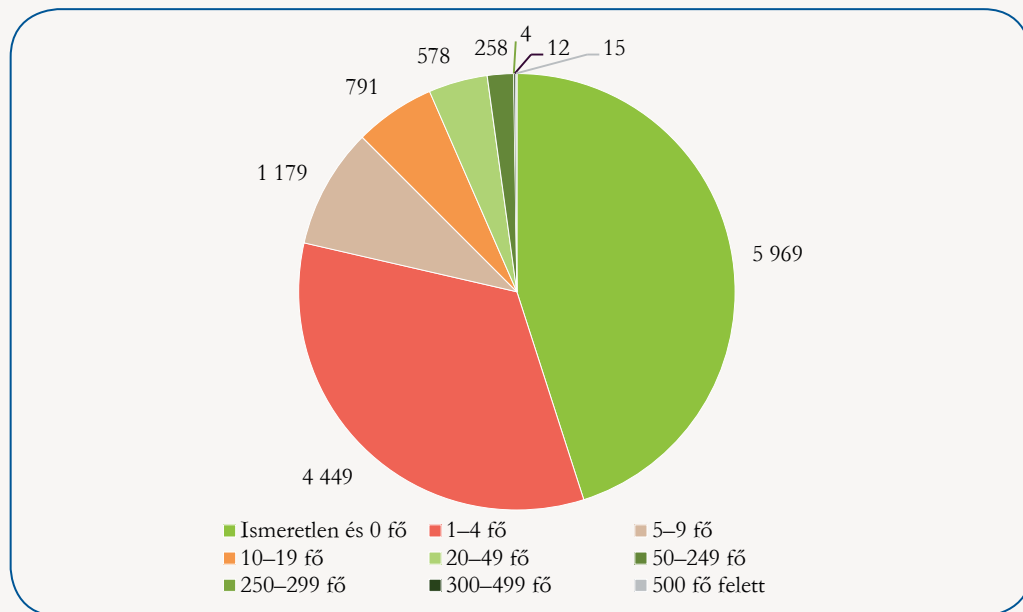
A gazdaságok számának és jellemzőinek vizsgálatát két – egymástól különböző – megfigyelés alapján végezhetjük el. Az első a mezőgazdaságot, az erdőgazdálkodást és a halászatot magában foglaló „A” nemzetgazdasági ágban regisztrált vállalkozások adatainak feltárása. Ez ágazati megközelítés, azaz a vállalkozások főtevékenysége alapján sorolja be az egységeket. A mezőgazdasági főtevékenységű vállalkozásokat tartalmazza, de nem nyújt információt azokról, amelyek bár mezőgazdasági tevékenységet is folytatnak, de azt nem főtevékenységként. A statisztikai megfigyelés másik lehetősége a tevékenység alapú megfigyelés, amely egy meghatározott gazdaság-méret felett megfigyeli a gazdaságokat, tekintet nélkül arra, hogy annak mi a főtevékenysége.

2.4.1. Ágazati megközelítés

2017 végén a mezőgazdaságban, az erdőgazdálkodásban és a halászatban regisztrált vállalkozások száma – az egy évvel ezelőtti értékhez viszonyítva lényegében nem változott – közel 473 ezer volt. Az önálló vállalkozások száma 459 ezer, a társas vállalkozásoké valamivel több mint 13 ezer volt. Utóbbiak létszám szerinti megoszlása a 10 fő alattiak döntő – 87%-os – súlyát mutatja. A társas vállalkozásokból mindössze 15-ben foglalkoztattak 500 főnél többet.

11. ábra

A regisztrált társas vállalkozások megoszlása létszám-kategóriák szerint, 2017

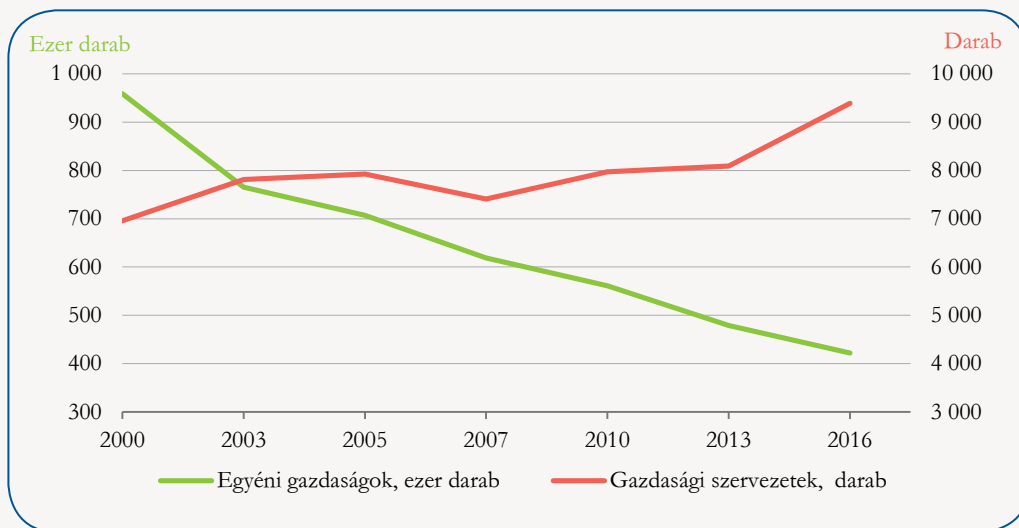

2.4.2. Tevékenység alapú megfigyelés

A 2016-ban végrehajtott gazdaságszerkezeti összeírás adatai szerint 2016. július 1-jén 9,4 ezer gazdasági szervezet és közel 422 ezer egyéni gazdaság végzett mezőgazdasági tevékenységet. A gazdasági szervezetek száma 18%-kal nőtt, az egyéni gazdaságok negyede eltűnt 2010-hez képest. Utóbbit folyamatos csökkenés jellemzi: az ezredforduló óta közel kétötödére csökkent a számuk.

12. ábra

A gazdaságok számának alakulása

2.5. A mezőgazdaság munkaerő-felhasználása

A mezőgazdasági munkaerő statisztikai megfigyelése

A mezőgazdasági munkát végzők száma többféle értelmezéssel határozható meg, a munkaerő-felhasználás több, hiteles, nemzetközi módszertan szerint is számítható. A gazdasági szervezetekben foglalkoztatottak, alkalmazottak többnyire napi 8 órában végzik tevékenységüket, azonban az egyéni gazdaságokban nem ritka a napi néhány órás munkavégzés sem.

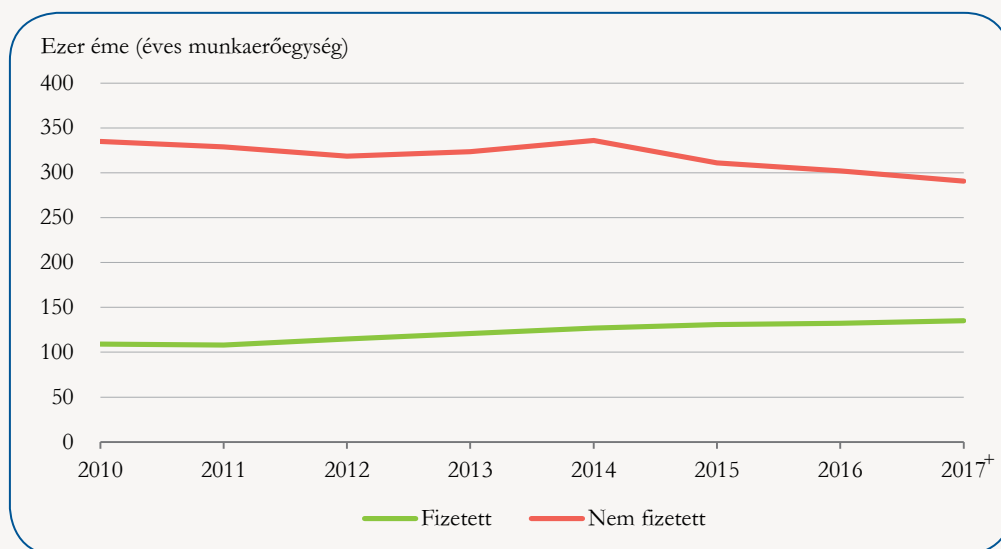
Többek között ilyen okok vezettek az éves munkaerőegység (éme) fogalmának bevezetéséhez, ami a néhány órás munkavégzés teljes munkaidős munkavégzésre (évi 1800 óra) való átszámítását teszi lehetővé, összehasonlíthatóvá téve a gazdasági szervezetekben és az egyéni gazdaságokban végzett munka nagyságát. Az EU gyakorlata megkülönbözteti a fizetett és a nem fizetett munkavégzést is, utóbbi az egyéni gazdaságokban a háztartások tagjai által végzett mezőgazdasági munkát fedi.

Az éves munkaerőegység jól használható a mezőgazdasági munka szerkezetének vizsgálatára, azonban nem alkalmas a nemzetgazdaság más ágakkal való összehasonlítására, ugyanis a munka mennyiségét és nem a munkát végzők számát fejezi ki. Munkaerő-ráfordításként a kiegészítő tevékenységként végzett mezőgazdasági munkával is elszámol, azaz a nem mezőgazdasági főtevékenységű foglalkoztatottak mezőgazdasági munkáját is figyelembe veszi. A más nemzetgazdasági ágakkal való összehasonlításra a valamennyi nemzetgazdasági ágra kiterjedő munkaerő-felmérés és az intézményi munkaügyi-statisztika szolgál. A lakossági munkaerő-felmérés sajátossága, hogy csak részben, az intézményi munkaügyi-statisztika pedig egyáltalán nem számol az egyéni gazdaságokban végzett mezőgazdasági tevékenységgel.

2017-ben az előzetes adatok szerint a munkaerő-ráfordítás nagysága 426 ezer ember teljes munkaidős (évi 1800 óra) tevékenységének felelt meg, ami 1,9%-kal maradt el az előző évhez viszonyítva. A nem fizetett munkaerő-felhasználás az összes munkaerő-ráfordítás 68%-át tette ki, ez az arány fokozatosan csökkent az elmúlt években (2010-ben még 75% volt). Az előző években szerkezetváltás figyelhető meg, a csökkenő családi munkaerőt a fizetett alkalmazottak munkája váltja fel, ami összefügg az egyéni gazdaságok számának csökkenésével és az árutermelés szerepének emelkedésével.

13. ábra

Mezőgazdasági munkaerő-felhasználás

2017-ben a mezőgazdaságban, erdőgazdálkodásban, valamint a halászatban a lakossági munkaerő-felmérés adatai szerint a foglalkoztatottak 5,0%-a, 220 ezer fő dolgozott, 1,4%-kal többen, mint 2016-ban. Az intézményi munkaügyi-statisztika előzetes adatai szerint 78,1 ezer fő állt alkalmazásban, a létszám lényegében nem változott az előző évhez képest.

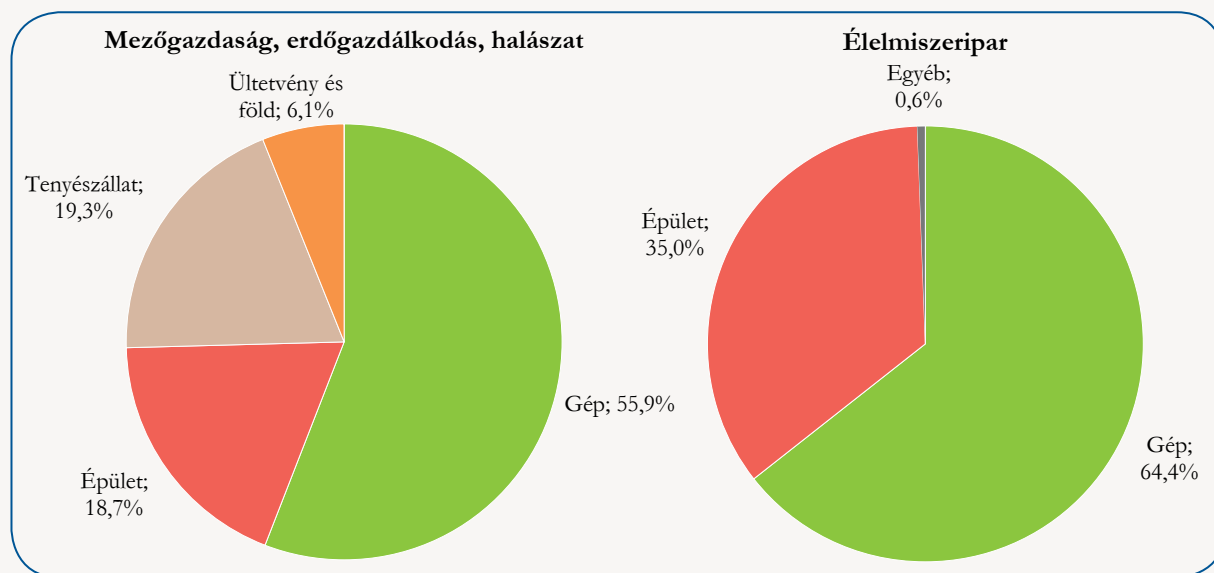
2.6. Beruházások a mezőgazdaságban és az élelmiszeriparban

2017-ben az előzetes adatok szerint a nemzetgazdaság összes beruházási értéke 6440 milliárd forint volt, ebből a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat ág 307 milliárd forinttal (4,8%), az élelmiszeripar 198 milliárd forinttal (3,1%) részesedett. A teljes nemzetgazdaság beruházási volumene 17, a mezőgazdaságé 12%-kal nőtt, az élelmiszeriparé 1,6%-kal csökkent.

2017-ben anyagi-műszaki összetétel alapján a mezőgazdaságban a beruházások 56%-át a gépek, 19%-át az épületek tették ki. Az előbbiek volumene 23, az utóbbiaké 2,8%-kal bővült. A tenyészállat- és ültetvényberuházás a teljes érték negyedét adta, utóbbi volumene elmaradt az egy évvel korábbtól. Az élelmiszeriparban a teljesítményérték 64%-át gép-, 35%-át pedig épületberuházásra fordították. A gépberuházás volumene 7,3%-kal emelkedett, az épületeké viszont 13%-kal csökkent 2016-hoz viszonyítva.

14. ábra

A mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat és az élelmiszeripar beruházási teljesítményének a megoszlása, 2017⁺

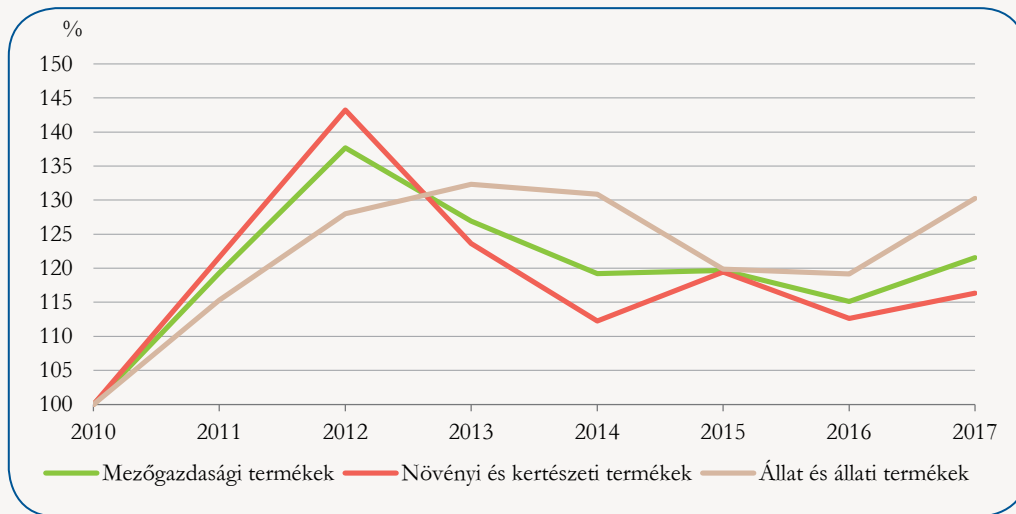
2.7. Termelői és ráfordítási ár

2017-ben az előzetes adatok szerint a mezőgazdasági termelői árak 5,6%-kal emelkedtek, ezen belül a növényi termékek 3,3, az állatok és állati termékek 9,3%-kal.

A növénytermesztési és kertészeti termékek árszínvonalának ingadozását az elmúlt években elsősorban a nagy súlyt képviselő gabonafélék, valamint a szőlő és a gyümölcsfélék ármozgása okozta, amire jelentős hatást gyakorol a betakarított mennyiség is. A gabonatermés növekedésével párhuzamosan 2013-ban, 2014-ben és 2016-ban is árcsökkenés volt e növényeknél. 2017-ben a búza és a kukorica betakarított mennyisége is elmaradt az előző évitől, előbbi ára 7,5, utóbbié 4,4%-kal emelkedett. A napraforgómag ára 6,1%-kal csökkent, a repcéé pedig nem változott jelentősen. A paradicsom ára a korábbi erős ingadozások után az előző években jóval mérsékeltebben változott, 2017-ben 4,5%-kal drágult. A gyümölcsfélék közül az almánál az áremelkedés 37, a szőlőnél 1,6%-os volt. A burgonya ára 7,5%-kal elmaradt az előző évi szinthez képest.

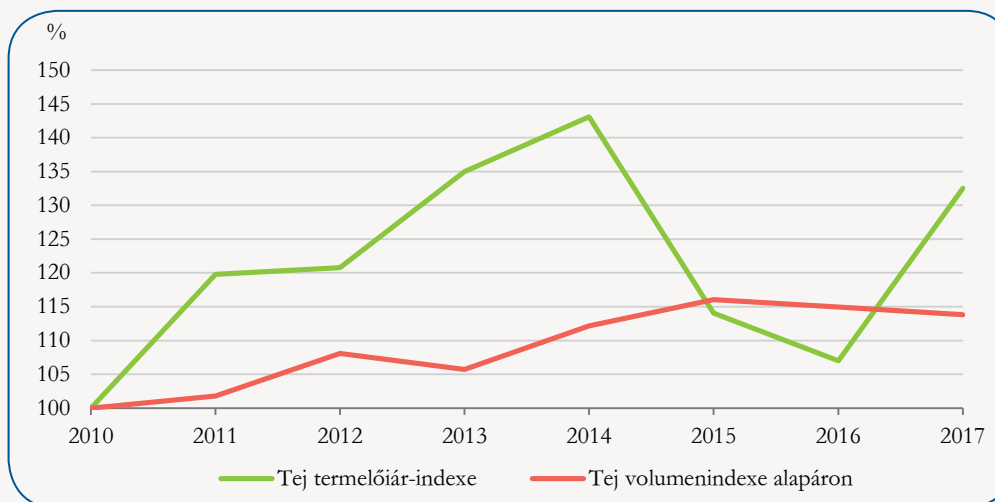
15. ábra

A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexe (2010=100%)

16. ábra

A tej volumen- és termelőiár-indexe (2010=100%)

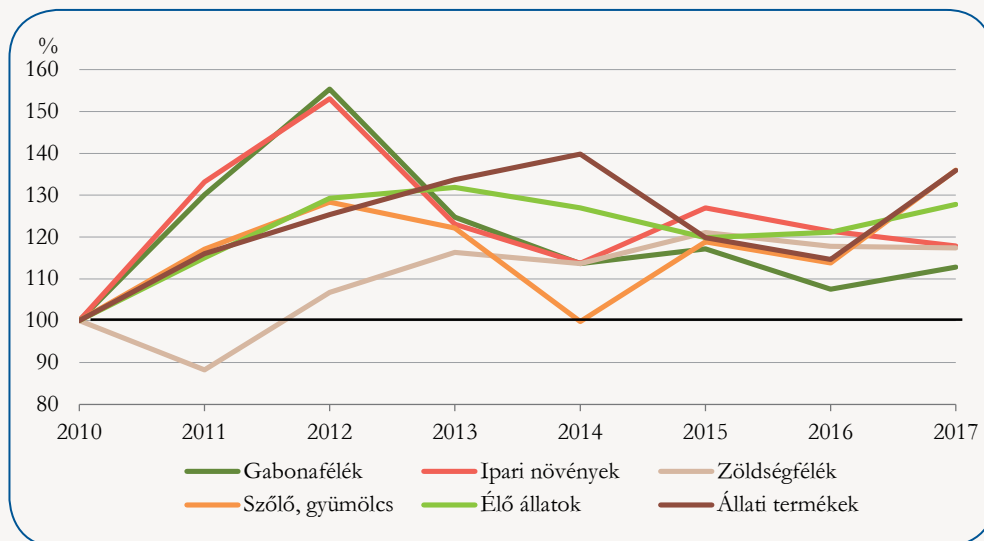

Az állatok és állati termékek ára az elmúlt években csökkent, 2017-ben viszont 9,3%-kal emelkedett. Az élő állatok ára 5,5%-kal nőtt, javarészt a vágósertés 11%-os drágulásának hatására. A vágómarha, a vágóbaromfi és az állati termékek 1,7, 1,8, illetve közel 19%-kal drágultak. A tej árának az előző két évben megfigyelt esése megállt, 2017-ben 24%-kal került többbe, mint 2016-ban. Az étkezési tyúktojás ára 8,3%-kal nőtt.

2017-ben a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai az előző évhez viszonyítva nem változtak. A folyó termelőfelhasználás költségei éppen az előző évi szint alatt maradtak, míg a mezőgazdasági beruházásoké 3,1%-kal nőttek. A folyó termelőfelhasználáson belül a műtrágya ára 6,5%-kal csökkent, az energia és kenőanyagoké viszont 5,7%-kal drágult. A takarmányok és vetőmagok ára is mérséklődött, a növényvédő szerek és az állatgyógyászati készítmények esetében pedig nem volt jelentős változás az egy évvel korábbihoz képest. A mezőgazdasági beruházásokon belül elsősorban az épületberuházások ára emelkedett (5,9%).

17. ábra

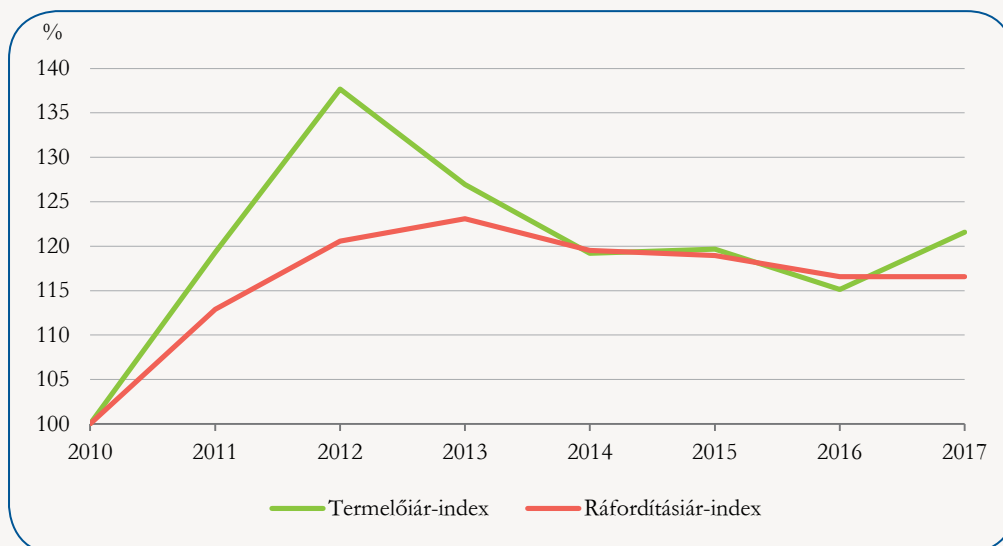
A mezőgazdasági termékek termelőiár-indexei főbb termékcsopontonként
(2010=100%)

2017-ben a mezőgazdasági termelői árak – a ráfordítási árak stagnálása mellett – nőttek. A két mutató hányadosa alapján hol az előbbi, hol az utóbbi bővült gyorsabban. 2010 és 2012 között a termelői árak növekedése erőteljesebb volt, 2013-tól azonban az árelőny mérséklődött.

18. ábra

Mezőgazdasági termelőiár- és ráfordításiár-index
(2010=100%)

Bővebben

3. A földhasználat és a növénytermesztés főbb jellemzői

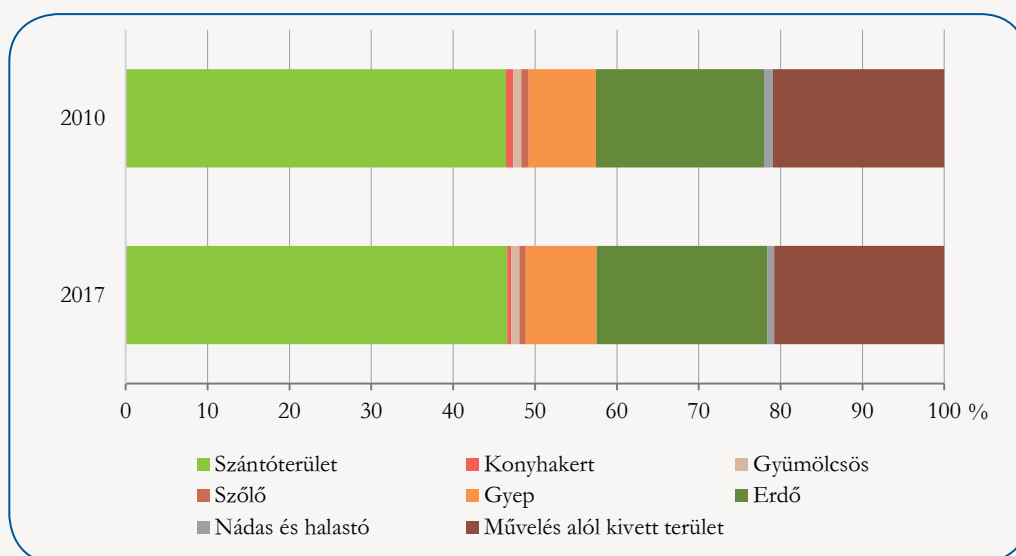
3.1. Földhasználat és a termőföld árának alakulása

3.1.1. Földhasználat művelési ágak és gazdálkodási formák szerint

2010 óta hazánk 9,3 millió hektárnyi területének 79%-a – 7,4 millió hektár – termőterület. Ezen belül 2017-ben közel 5,4 millió hektár mezőgazdasági és 1,9 millió hektár erdőterület volt, az előbbi 58, az utóbbi 21%-ot foglalt el az ország teljes földterületéből. A szántóterület (4 millió 334 ezer hektár) 47%-os aránya évek óta nem változott számottevően. A szőlőterület (73 ezer hektár) 2010 óta 11%-kal visszaszorult. A hasznosított gyepterület (2017-ben 804 ezer hektár) ugyanebben az időszakban 5,4%-kal emelkedett.

19. ábra

Földhasználat művelési ágak szerint, május 31.

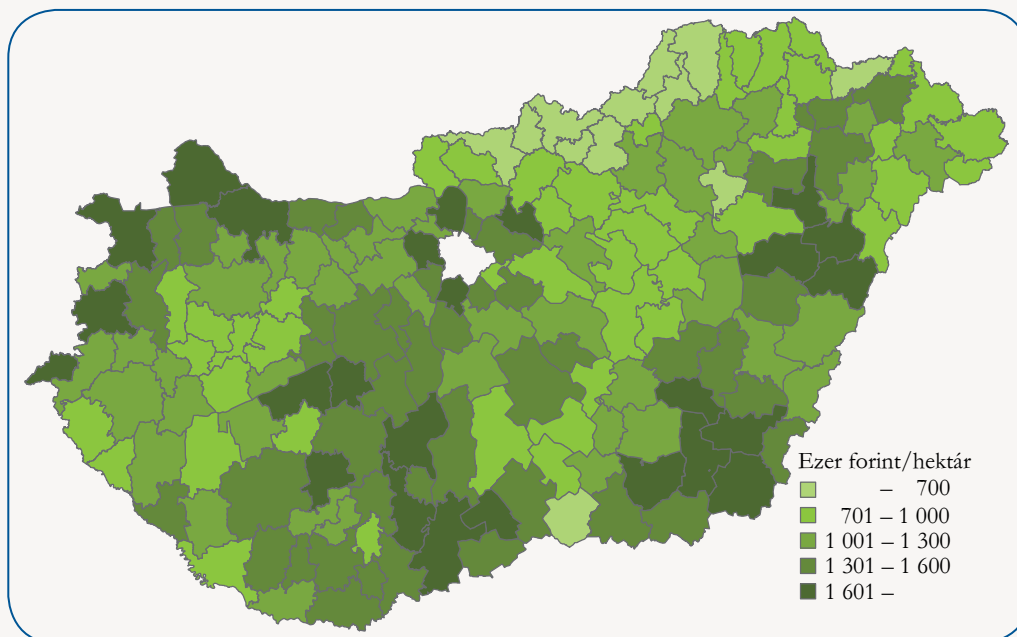
3.1.2. A termőföld ára

2016-ban a mezőgazdasági termőföldárak – az előző két év 16, majd 10%-os növekedése után – átlagosan 22%-kal haladták meg az egy évvel korábbiakat. Ezen belül a szántó ára emelkedett a legnagyobb mértékben (25%-kal), így egy hektár szántóföld országos átlagára 1 302 400 forint volt. A többi művelési ág esetében is folytatódott az áremelkedés. A szőlő ára 18, az erdőé 11, a gyepterületé és gyümölcssterületé 8,0–8,0%-kal lett magasabb. 2016-ban háromszorosára nőtt az értékesített mező- és erdőgazdasági földek területe az előző évhez hasonlóan. Ebben szerepet játszott a 2015 őszén meghirdetett „Földet a gazdáknak!” program is. A legtöbb termőföldet (28 800 hektárt) Fejér megyében értékesítették, melynek a megyei termőterülethez viszonyított aránya 11% volt, ami felülmúlta az országos, 4,0%-os átlagot. Az értékesített terület nagysága minden megyében legalább kétszerese volt az egy évvel azelőttinek, és a megyék több mint felében meghaladta a 10 000 hektárt.

A szántóföld hektáronkénti átlagára Észak-Magyarország kivételével minden régióban meghaladta az 1 millió forintot, Nyugat-Dunántúlon volt a legmagasabb. Nemcsak a régiók között, hanem a régiókban belül is jelentősek az árkülönbségek a föld minőségétől és egyéb tényezőktől függően. Ugyanabban a régióban egy jó talajminőségű terület hektáronkénti ára duplája is lehet egy gyenge minőségűének.

20. ábra

A szántó átlagára járásonként, 2016*

* A Nemzeti Adó- és Vámhivatal adatai alapján.

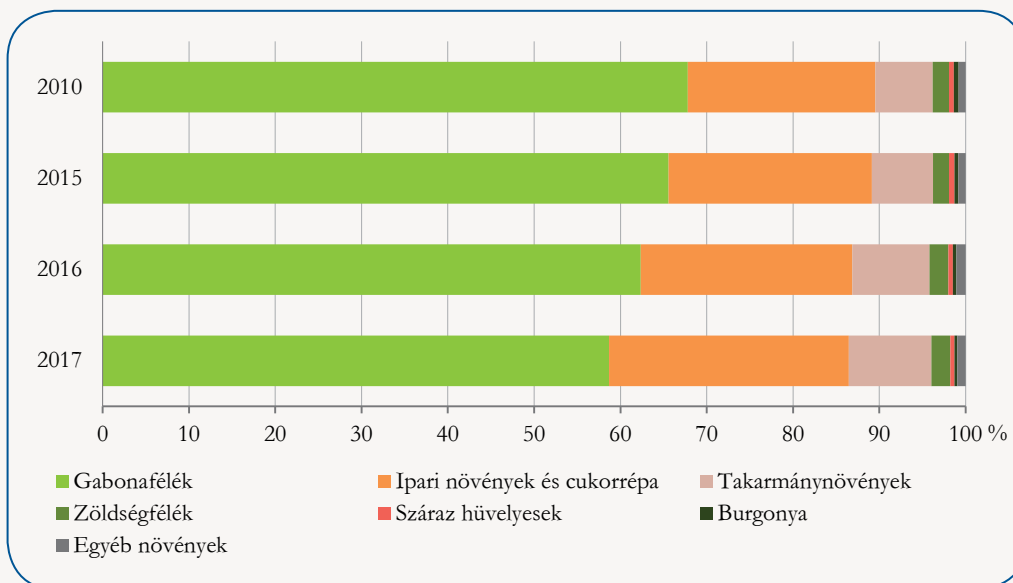
3.2. Növénytermesztés

3.2.1. Vetésszerkezet

A vetésszerkezetben az elmúlt években említésre méltó változások történtek. 2010 óta a gabonafélék aránya (2017-ben 59%) több mint 9 százalékponttal csökkent. A búza, a kukorica és az árpa vetésterülete nagyjából tizedével fogyott. Az ipari növények aránya ezzel szemben jelentősen emelkedett, a napraforgó területe 34, a repcéé 16%-kal. Emellett a takarmánynövények és a cukorrépa vetésterülete is növekvő tendenciát mutat.

21. ábra

Szántóföldi vetésszerkezet, május 31.

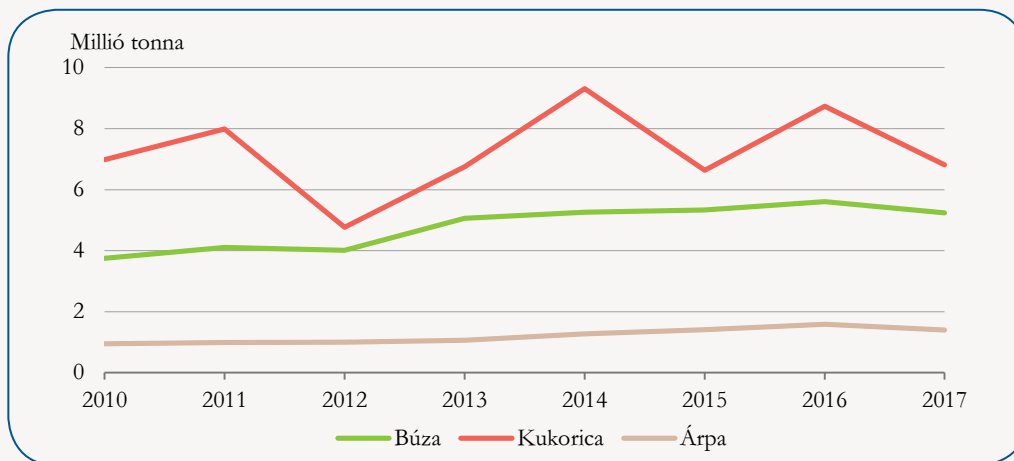
3.2.2. Gabonafélék termesztése

2017-ben 2,4 millió hektáron 14 millió tonna gabonát takarítottak be, ami 16%-kal volt kevesebb, mint a 2016. évi kimagasló eredmény, a termésmennyiség megközelítette az ötéves átlagot. A terület az előző évitől és az előző öt esztendő átlagától is számottevően elmaradt.

Kukoricát az egy évvel korábbinál 2,3%-kal kisebb területen, 988 ezer hektáron termesztettek, melyről összesen 6,8 millió tonnát takarítottak be, 22%-kal kevesebbet, mint az előző évben. Az ötéves átlagtól ennél jóval kisebb volt az elmaradás. A termésátlag az előző évihez képest jelentősen visszaesett, de az ötéves átlagot így is meghaladta.

22. ábra

A főbb gabonafélék termésmennyiségének az alakulása

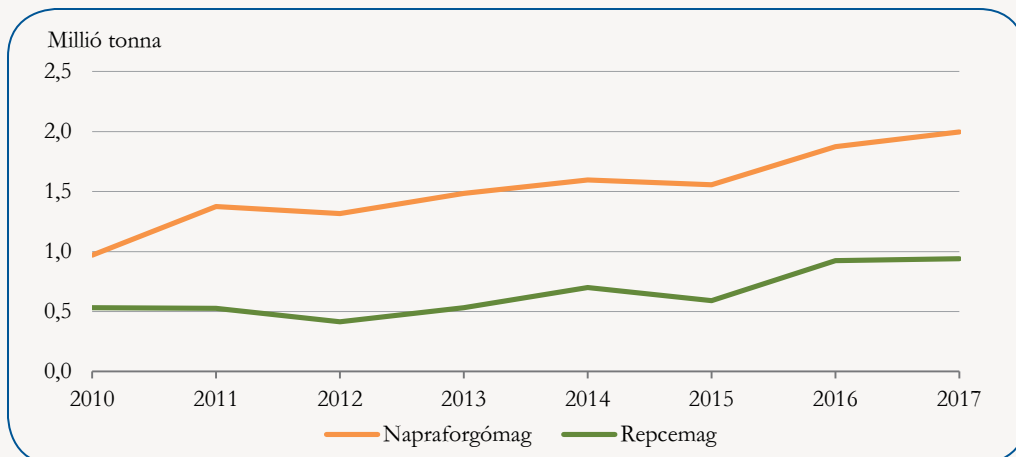
2017-ben búzából az előző évinél 6,5%-kal kevesebbet, 5,2 millió tonnát arattak, a betakarított terület 7,9%-kal csökkent, a termésátlag pedig 2016 után ismét magas, 5,4 tonna/hektár felett volt. Az árpa területe 266 ezer hektár volt, melyen összesen 1,4 millió tonna termett, ami az előző évitől 12%-kal maradt el, az ötéves átlagot azonban jelentősen felülmúlta.

3.2.3. Ipari növények termesztése

2017-ben a főbb olajos magvak közül a napraforgó és a repce betakarított területe is emelkedett, előbbié 10, utóbbié 18%-kal. A napraforgó mennyisége (2,0 millió tonna) 6,5, a repcéé (939 ezer tonna) 1,5%-kal haladta meg az előző évit. Repceből ilyen magas mennyiséget korábban még nem takarítottak be. A cukorrépa területe 16%-kal nőtt, mennyisége, 1,1 millió tonna volt, valamelyest több mint előző évben.

23. ábra

A napraforgó- és a repcemag termésmennyiségének az alakulása

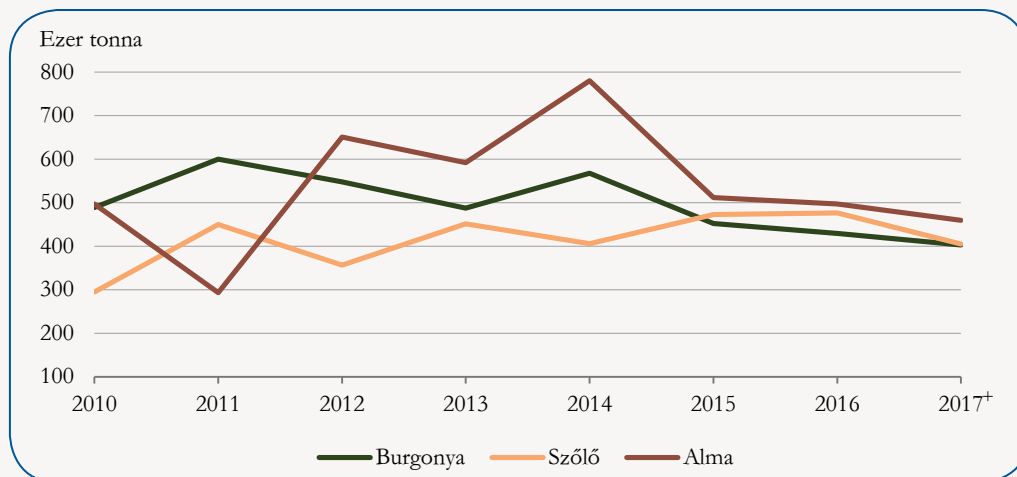

3.2.4. Egyéb növények termesztése

Tovább folytatódott a burgonya területének és mennyiségének évek óta tartó csökkenése, 2017-ben összesen 403 ezer tonna termett, ez 6,2%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. A zöldségek mennyisége 10%-kal csökkent, összesen közel 1,5 millió tonnát takarítottak be, a gyümölcsfélék termése azonban emelkedett, 788 ezer tonnát szüretelhettek a gazdálkodók. Ezen belül az alma mennyisége 7,5%-kal csökkent, 460 ezer tonna termett.

24. ábra

A burgonya, a szőlő és az alma termésmennyiségének az alakulása

Bővebben

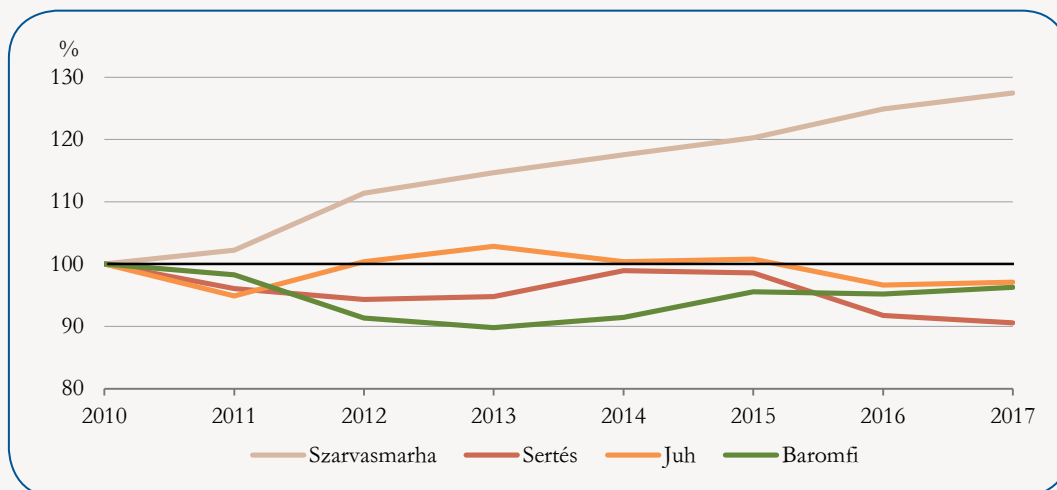
4. Az állattenyésztés főbb jellemzői

4.1. Állatállomány

2017-ben a szarvasmarha-, valamint a baromfiállomány nőtt, a sertések száma csökkent, a juhoké lényegében nem változott a 2016. december 1-jeihez képest.

25. ábra

A decemberi állatállomány alakulása
(2010=100%)

A gazdálkodók közel 870 ezer szarvasmarhát tartottak 2017. december 1-jén, 2,1%-kal többet, mint az előző év azonos időpontjában. A 2011 óta tartó folyamatos állománygyarapodásnak köszönhetően az állatlétszám 27%-kal volt magasabb 2017 végén, mint 2010-ben. A tehénállomány (395 ezer) egy év alatt 12 ezerrel emelkedett. Ebből a tejhasznú tehenek száma (208 ezer darab) az elmúlt egy év során nem változott jelentősen, a húshasznú állomány (151 ezer darab) viszont 8,8%-kal emelkedett, évek óta megfigyelhető az ilyen irányú tartás bővülése.

A hazai sertésállomány nagysága 2,9 millió alá esett 2017. december 1-jére, és 1,3%-kal volt kevesebb, mint egy évvel korábban. Az anyakocák száma (172 ezer) egy év alatt 3,3%-kal csökkent.

A baromfiállomány 2017-ben kismértékben (1,1%-kal), 40,1 millióra nőtt. Az állomány 78%-át adó tyúkok száma (32 millió darab) kissé elmaradt az egy évvel korábbtól. 2017. május végén a madárinfluenza miatt elrendelt zárlat feloldását követően megindult a kacsáállomány emelkedése, számuk decemberre majdnem elérte a 4,7 milliót. A növekedés 2016 decemberéhez képest 16%-os volt. A lúdállomány 5,4%-kal mérséklődött, számuk 2017. december 1-jén 1,2 milliót tett ki. A 2,9 milliós pulykaállomány 1,3%-kal volt nagyobb, mint az előző év azonos időpontjában.

2017-ben a juhok száma az előző év végével közel azonos, 1,1 millió volt. Az anyaállatok száma (810 ezer darab) kismértékben emelkedett.

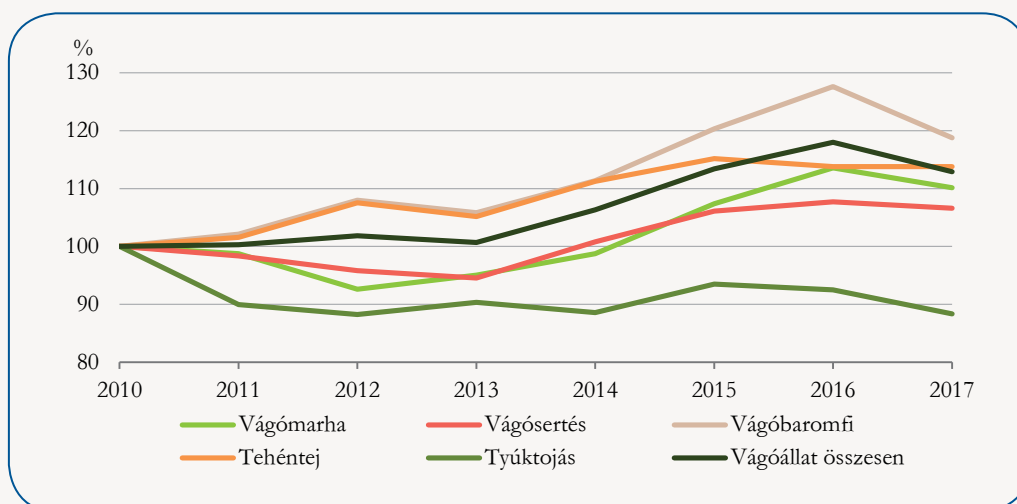
2017 végén az ország lóállománya 53 ezret, ezen belül a kancaállomány 28 ezret tett ki. A kecskeállomány egy év alatt 1,3 ezerrel csökkent, számuk december 1-jén elérte a 79 ezret. Az 1,2 milliós házinyúlállomány 86 ezerrel nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A vágógalambok száma megközelítette a 192 ezret, a méhcsaládoké a 844 ezret.

4.2. Vágóállatok és állati termékek

2017-ben az előzetes adatok szerint a hazai vágóállat-termelés 4,3%-kal 1,5 millió tonnára csökkent. Az évek óta megfigyelhető emelkedés 2017-ben megtorpant, a szarvasmarhavágások száma 3, a sertéseké 1, a baromfiké 6,9%-kal mérséklődött. A vágóállat-termelésből a vágóbaromfi 51, a vágósertés 39%-kal részesedett. Az állati termékek közül tehéntejből 1,9 milliárd litert termeltek a gazdaságok, ami az előző évvel azonos. A tyúktojás mennyisége 4,5%-kal csökkent, összesen 2,4 milliárd darabot termeltek.

26. ábra

A vágóállat- és állattermék-termelés alakulása
(2010=100%)

Bővebben

5. Módszertani megjegyzések

A termelés (pl. hozam, vágóállat és állati termék) és a mezőgazdasági számlarendszer 2017. évi adatai előzetesek, részben becsültek.

Gazdaság: mezőgazdasági tevékenységet folytató, technikailag és gazdaságilag különálló termelőegység, amely

- legalább 1500 m² termőterületet (szántó, kert, gyümölcsös, szőlő, rét, legelő, erdő, nádas, halastó), vagy legalább 500 m² gyümölcsös -, illetve szőlőterületet használ, vagy
- legalább egy nagyobb mezőgazdasági haszonállatot (szarvasmarha, sertés, ló, juh, kecske, bivaly), vagy 50 darab baromfit (tyúkféle, liba, kacska, pulyka, gyöngyös), vagy 25–25 házinyulat, prémes állatot, húsgalambot vagy 5 méhcsaládot tart, vagy
- mezőgazdasági szolgáltatást végez, illetve intenzív kertészeti termelést (legalább 100 m²-en pl. üvegház, fólia alatti termelést) folytat.

Gazdasági szervezet: jogi és nem jogi személyiségű vállalkozás a költségvetési és egyéb szervezetekkel együtt, az egyéni vállalkozók és az egyéni gazdasági tevékenységet folytatók nélkül.

Egyéni gazdaság: a mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartás és az adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás által működtetett gazdaság.

Földterület használat szerint: a KSH az ország földterületét a tényleges használat szerint mutatja ki. Ez nem azonos a tulajdon szerinti és a nyilvántartott művelési ágak szerinti adatokkal, amelyeket a földhivatalok vezetnek.

Lakossági munkaerő-felmérés: a 15–74 éves népesség gazdasági aktivitását vizsgálja. A reprezentatív felmérés 1992 óta negyedévenként mintegy 24 ezer háztartásra terjed ki. A közölt adatok teljeskörűsített éves átlagok. A munkaerő-felmérés mezőgazdaságra vonatkozóan csak azon munkavállalók és egyéni gazdaságokban munkát végzők adatait tartalmazza, akiknek fő jövedelemszerző tevékenysége a gazdálkodás.

Intézményi munkaügyi-statisztika: a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozások és költségvetési szervezetek gazdasági ágankénti megfigyelésén alapul. Ennek keretében a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat gazdasági ágba sorolt gazdasági szervezetekben alkalmazásban állókat figyeli meg.

Éves munkaerőegység: ahhoz, hogy a részmunkaidőt és az idejénymunkát figyelembe vehessük, a mezőgazdasági foglalkoztatást, illetve annak változásait éves munkaegységekben (éme – angolul AWU) mérjük. Egy éme egyetlen olyan személy munkaidő-ráfordításának felel meg, aki egy egész éven át teljes munkaidőben végez mezőgazdasági tevékenységet egy mezőgazdasági egységben (1 éme = 1800 munkaóra = 225 munkanap). Megkülönböztetünk fizetés nélküli és fizetett éme-t, amelyek együttesen teszik ki az éme-k teljes mennyiségét. A fizetett munkaerő felhasználásaként elszámolt munkamennyiség értéke megfelel a mezőgazdasági számlarendszer „munkavállalói jövedelem” sorában elszámolttal. A közölt eredmények a mezőgazdasági összeírások, az intézményi munkaügyi-statisztika és a munkaerő-felmérés adatain alapulnak.

Felvásárlási átlagár: a naptári évben felvásárolt termékekért fizetett összeg (általános forgalmi adó nélkül) és a hozzá tartozó mennyiség hányadosa.

Mezőgazdasági termelői árak indexe: a mezőgazdasági termelőktől továbbértékesítésre vagy feldolgozásra felvásárolt, valamint közvetlenül a lakosságnak fogyasztásra (piacon) eladott mezőgazdasági termékekért, a termelőknek kifizetett áraknak az előző évi (vagy a 2010. évi) átlagárakhoz viszonyított változásait mutatja. Az indexeket a Laspeyres-formula szerint számítjuk, amelynél a súlyt a mezőgazdaságon kívülre történő értékesítés 2010. évi értékarányai képezik.

Ráfordításiár-index: a folyó termeléshez felhasznált ipari és vásárolt mezőgazdasági termékek (pl. vetőmag, takarmány), továbbá az igénybevett különféle nem mezőgazdasági szolgáltatások és beruházott eszközök árváltozását mutatja.

Agrárrolló: az Eurostat előírásai szerint a mezőgazdasági termelőiár-index és a mezőgazdasági ráfordítások árindexének hányadosa. (Az elterjedt hazai szóhasználatban az agrárrolló nyílása azt jelenti, hogy a ráfordítási árak nagyobb mértékben nőnek, mint a termelői árak.)

A mezőgazdasági számlarendszer (mszr) adatai az országban végzett összes mezőgazdasági tevékenységre vonatkoznak, beleértve a főtevékenységük alapján más nemzetgazdasági ágba tartozók mezőgazdasági tevékenységét is. (A nemzeti számlarendszer ettől eltérően csak a főtevékenységük alapján mezőgazdaságba soroltak adatait tartalmazza.)

Bruttó kibocsátás: tartalmazza az elszámolási időszakban mért értékesítés, a termelőegységen belüli felhasználás (kivéve az azonos tevékenységen belül felhasznált termékeket, mint pl. a saját termelésű vetőmag, állati eredetű takarmányok, keltetőtojás, zöldtrágya stb.), a termelők által feldolgozott termékek, a saját fogyasztás, a saját előállítású tárgyi eszközök és a készletváltozás értékét. Az értékelés alapján történik. Az alapár a termelő által a termékért a vásárlótól kapott ár, hozzáadva a terméktámogatásokat és levonva a termékadókat.

Folyó termelőfelhasználás: a más termelőegységtől vásárolt, valamint a saját termelés kibocsátásaként is számba vett azon termékek és szolgáltatások értéke, amelyeket az elszámolási időszakban a termelési folyamat során új termékek és szolgáltatások előállításához használnak fel.

Bruttó hozzáadott érték: a bruttó kibocsátás és a folyó termelőfelhasználás különbsége. (Nemzetgazdasági szinten megfelel az alapján számított bruttó hazai terméknek.) A támogatások egyre nagyobb hányada már nem számolható el a kibocsátás részeként. A termeléstől elválasztott ún. egyéb (pl. földalapú) támogatások közvetlenül a termelési tényezőkre jutó, illetve a vállalkozói jövedelmet növelik.

Bruttó hazai termék: a bruttó hozzáadott érték piaci beszerzési áron (az alapáras adat a termékadók és -támogatások – gazdasági ágakra fel nem osztható – egyenlegével korrigáltan) a nemzetközi összehasonlításokra alkalmazott GDP.

Az adatok és a megoszlási viszonzyszámok kerekítése egyedileg történik, ezért a részadatok összegei eltér(het)nek az összesen adatoktól.

Jelmagyarázat:

- + = Előzetes adat
- .. = Az adat nem ismeretes
- 0 = A mutató értéke olyan kicsi, hogy kerekítve zérust ad

Elérhetőségek:

kommunikacio@ksh.hu

[Lépjen velünk kapcsolatba!](#)

Telefón: (+36-1) 345-6789